

DEZBATERE

cu privire la Revoluția română din decembrie 1989

(organizată de Institutul Revoluției Române din Decembrie 1989)

Aș vrea să încep prin a aduce mulțumiri organizatorilor acestei mese rotunde. Fac parte din Colegiul Național al acestui institut și am participat la o serie de evenimente deosebite de la înființarea institutului. Doresc să vă spun că astăzi se desfășoară o nouă manifestare de valoare, pe care acest institut o organizează. Consider foarte important, în contextul în care investigarea juridică a evenimentelor produse în timpul Revoluției române din decembrie 1989 a fost în mare parte blocată, inclusiv la nivel oficial, și denaturată prin intermediul unor posturi de televiziune, precum și prin intermediul unor publicații aservite unor interese clientelare de grup (în cea mai mare parte aparținând de fosta Securitate), ca investigarea referitoare la această revoluție să continue inclusiv prin astfel de dezbateri. Menționez în aceeași ordine de idei necesitatea de a investiga mai ales așa numitul: **episod al teroriștilor**. Nu trebuie să ne autominimizăm pentru faptul că, la 20 de ani de la înfăptuirea Revoluției române decembrie 1989, au rămas necunoscute parțial, sau chiar total, multe dintre evenimentele care s-au produs atunci. Evoc ca un argument în favoarea înțelegerii acestei situații, aprecierea fostului lider comunist chinez: Ciu En Lai, referitor la o întrebare care i s-a pus, de către un jurnalist francez, în legătură cu părerea pe care o are despre Revoluția franceză de la 1879. Surprinzător, liderul chinez a afirmat că a trecut prea puțin timp de la respectiva revoluție, pentru ca să-și poată exprima o opinie deplină în legătură cu evenimentul menționat. Institutul Revoluției Române din decembrie 1989 are meritul de a fi transferat la masa dezbaterilor multe dintre problemele rămase insuficient investigate, care, datorită carențelor manifestate în cadrul investigării oficiale, s-au repercutat corespunzător, de la nivelul de investigare oficial, la nivelul investigării specific stradale, în care mulți se consideră îndreptățiți să-și dea cu părerea și să emită aprecieri în legătură cu evenimentele rămase încă neelucidate. De aceea consider că asemenea dezbateri sunt necesare, pentru că, dacă nu ar exista, Revoluția română din decembrie 1989 nu și-ar justifica probabil numele de revoluție, câștigat cu greu prin jertfa eroilor și suferința răniților, precum și prin starea de nemulțumire a multora dintre participanții autentici la această revoluție, confrunțați cu diferența enormă dintre ceea ce s-a sperat și ceea ce s-a obținut prin această revoluție. Menționez că eu nu am fost niciodată invitat la o manifestare de acest tip, în organizarea altor instituții, deși acestea există (exemple: Institutul pentru studiere totalitarismului, Institutul de istorie contemporană, Institutul de istorie recentă ș.a.). Remarc observația făcută anterior de către fostul președinte Emil Constantinescu, precum că Revoluția română din decembrie 1989 a avut mai multe componente: socială, politică, morală (la care aș adăuga și o componentă spirituală), precum și de altă natură. Referitor la opiniile deja exprimate în cadrul acestei dezbateri, aș vrea să remarc faptul că sunt opinii diferite, corespunzătoare unor moduri diferite de abordare a aceleiași probleme fundamentale: Revoluția română din decembrie 1989. Doresc să mă refer, în acest context, la controversa care definește și titlul general al dezbaterii: **Revoluție, sau lovitură de stat ?** Încep prin a menționa o definiție a loviturii de stat, ca fiind o schimbare bruscă de conducere, în interiorul unui stat, efectuată forțat, de regulă, cu ajutorul forțelor armate,

sau/și de securitate, de către o grupare de persoane aparținând aceleiași clase care deține puterea, dar motivată de interese de grup distincte. Menționez că această definiție am preluat-o și dezvoltat-o din definiția pe care o dă loviturii de stat Micul dicționar enciclopedic român (1972), apărut înainte de declanșarea Revoluției române din decembrie 1989. Doresc să deosebesc în legătură cu fenomenele de revoltă socială trei moduri de manifestare: revoltă, răscoală și respectiv revoluție, fiecare dintre acestea având caracteristici specifice de tip social, politic, juridic, moral, spiritual, etc. Am auzit deseori aprecieri de tipul: **revoluție a fost numai la Timișoara, iar în rest nu a fost revoluție. Am precizat de câte ori am avut ocazia că o asemenea ipoteză este falsă și că nu poate exista o revoluție care s-a produs doar într-un singur oraș (poate doar dacă ar fi capitala țării și s-ar solda cu o schimbare de regim politic)**, după cum, de exemplu, și revolta antimonarhică de la sfârșitul secolului trecut, având amploarea maximă în orașul Ploiești (denumită, mai mult în sens peiorativ, la vremea respectivă și ca: **Revoluția de la Ploiești**), **nu a fost de fapt o revoluție, ci doar o revoltă. O revoltă nu se poate transforma, de regulă, în revoluție decât dacă cuprinde un număr semnificativ de localități importante dintr-o țară.** De asemenea, aș vrea să mai remarc un aspect pe care îl consider esențial, și anume faptul că, **ansamblul de evenimente revoluționare care au avut loc în anul 1989 este comparabil, după opinia mea, precum și a altor analiști, cu evenimentele revoluționare care au avut loc, în Europa, în anul 1848.** Putem aprecia că, de fapt, **istoria recentă europeană și probabil chiar cea contemporană și-au modificat datele de referință în funcție de anul revoluționar 1989, care a preluat astfel semnificația anului 1945, de sfârșit al unei perioade istorice semnificative (exemplu: Istoria contemporană), precum și de început (adică de prag temporal istoric) a unei alte perioade istorice semnificative (Istoria recentă), separând astfel temporal cele două ramuri istorice.** În legătură cu tema principală propusă pentru dezbatere: **Revoluție sau lovitură de stat ?**, vreau să atrag atenția asupra faptului că din bibliografia pe care am cercetat-o, publicațiile (cărțile) apărute se referă în general la trei moduri de apreciere distincte a Revoluției române din decembrie 1989, unul fiind revoluția autentică (dar sunt foarte puține publicațiile care fac referire la o revoluție autentică, exemple: Ion Iliescu – *Revoluția română*, 2001; Ioan Scurtu – *Revoluția română din decembrie 1989 în context internațional*, 2006), majoritatea publicațiilor referindu-se fie la o lovitură de stat, fie la o revoluție confiscată (furată), și exemplific câteva titluri semnificative: Dumitru Mazilu – *Revoluția furată*, 1991; Șerban Săndulescu – *Decembrie 1989 - Lovitura de stat a confiscat Revoluția română*, 1996; Ion Cristoiu – *De la o lovitură de stat, la alta*, 2006. Acestea ar fi doar câteva dintre titlurile de publicații ce pot fi exemplificate, conform cărora revoluția s-a conturat ca o revoluție autentică, sau ca o lovitură de stat, sau ca o revoluție, la început, care a fost însă confiscată (furată) ulterior și deturnată de la obiectivele sale firești. În una dintre cărțile care se referă la aspectele menționate anterior se pune chiar o întrebare retorică de tipul: **Să se spună clar, dacă este vorba de o revoluție furată, cine este hoțul, cine este păgubașul și ce s-a furat, de fapt ?** Consider că acest punct de vedere este întemeiat, o asemenea afirmație trebuind într-adevăr probată cu argumente corespunzătoare, deoarece am observat că mulți dintre cei care utilizează ipoteze de tipul: lovitură de stat, sau: revoluție furată, nu consideră necesar să și precizeze (dar mai ales să probeze), de exemplu: **cine a dat lovitură de stat și împotriva cui, precum și cine a beneficiat de pe urma loviturii de stat, respectiv**

cine a fost prejudiciat ? Astfel de lucruri trebuie precizate pentru că cine nu argumentează asemenea opinii, ci se rezumă doar la afirmații cu caracter evaziv, alimentează de fapt cu zvonuri și nu cu informații opinia publică, expunerea respectivă urmând a fi, mai devreme sau mai târziu, nu doar amendată, ci și descalificată. Cu amărăciune trebuie să vă spun că, analizând opiniile din anumite publicații străine (exemplu: John Foran – Teoretizarea revoluțiilor, 2004 ș.a.), Revoluția Română din decembrie 1989 nu este considerată o revoluție, ci doar un eveniment din cadrul ansamblului de evenimente produse în anul 1989, apreciată ca o revoltă de mari proporții, dar căreia nu i se recunoaște caracterul de revoluție. Mai mult decât atât, Vladimir Tismăneanu (Reinventarea politicului, 2007) remarcă faptul că lipsesc din evenimentele anilor 1989 și 1990 marile ideologii, apreciind că o revoluție autentică nu poate exista dacă nu revoluționează și modul de a gândi. În ceea ce privește Revoluția română din decembrie 1989, trebuie să recunoaștem că aceasta s-a înfăptuit în pripă, de o manieră în care nu am fost bine pregătiți pentru ceea ce trebuia să facem și, mai ales, pentru ceea ce trebuia să instalăm, ca tip de stat, după revoluție. Evoc în acest context ceea ce a remarcat și fostul președinte Emil Constantinescu, în cadrul acestei dezbateri (citându-l pe Eduard Fourre), despre: disperarea care a cuprins majoritatea populației din țările fostului sistem comunist est-european, referitor la speranța de la care s-a plecat și decepția la care s-a ajuns. Sunt două aspecte pe care aș vrea să le aduc în discuție aici și anume că **se afirmă despre Revoluția română din decembrie 1989 că ar fi fost confiscată și deturnată**, opinie pe care însă cei care o susțin nu o argumentează corespunzător, pe de o parte, iar, pe de alta, **se menționează importanța existenței, în cadrul unei revoluții, a unei ideologii specific revoluționare, căreia însă i se remarcă absența nu doar în cadrul Revoluției române din decembrie 1989, ci în cadrul mai general al ansamblului evenimentelor revoluționare ce au avut loc în Europa, în cursul anului 1989** (Vladimir Tismăneanu, Inventarea politicului, 2007), cu precizarea că **această revoluție nu va fi recunoscută de către istoricii propriu-ziși, precum și de către istoricii politici, juridici, morali ș.a., ca o revoluție autentică, dacă nu va beneficia și de o ideologie adecvată**, fiind comparată, din acest punct de vedere, cu alte revoluții (exemple: Revoluția franceză de la 1789, Revoluția rusă de la 1917, ș.a.). În legătură cu cele două probleme menționate, **susțin afirmația că Revoluția română din decembrie 1989 a fost o revoluție autentică, la început (20-22.12.1989 - seara), dar care a fost ulterior (22.12.1989 – seara - 28.12.1989) confiscată și deturnată de către formațiunea politică autointitulată, în mod fals și subversiv: Frontul Salvării Naționale, de la cei care au declanșat-o și înfăptuit-o, la Timișoara, – în primul rând, apoi de la cei care au înfăptuit-o în capitală, precum și în celelalte mari orașe, ale țării, prin confiscarea puterii de stat, în mod nelegitim de către o participare autentică la înfăptuirea acestei revoluții. Referitor la absența unei ideologii revoluționare specifice, care constituie o carență reală nu doar a Revoluției române din decembrie 1989, ci și a întregului complex de evenimente revoluționare ce au avut loc în Europa, în cursul anului 1989, fac cunoscut faptul că această carență a preocupat fosta conducere a Frontului Democratic Român, care în perioada post-revoluționară a elaborat o ideologie specifică constituțională, denumită generic: Proiectul constituțional 'Timișoara'**(Lorin Ioan Fortuna – coord. – rolul Frontului Democratic Român în cadrul Revoluției române din decembrie 1989, 2006), **al celor șase puteri de stat deplin democratice, capabile să apere și să asigure funcționarea**

eficientă a unui stat autentic democrat. Această contribuție, considerată ca rod ideologic al Revoluției române din decembrie 1989, fost dată publicității și înregistrată oficial inclusiv la Forumul Constituțional care a funcționat pe lângă Parlamentul României, în perioada premergătoare efectuării revizuirii Constituției României, din anul 2002. Revoluția română din decembrie 1989 s-a desfășurat în etape, dezvoltându-se treptat, începând cu manifestări preliminare (revolta de la Intreprinderea Mecanică Timișoara, din timpul ultimului Congres al PCR, precum și revolta timișoreană declanșată în data de 16. 12. 1989), care s-au transformat în revoluție în data de: 20. 12. 1989, incluzând elementele definitorii care marcează declanșarea unei revoluții (proclamație, apel către țară pentru declanșarea grevei generale și înlăturarea regimului dictatorial, revendicări politice fundamentale pentru un stat democrat ș.a.). Precizez, pe de altă parte, că **ne-au trebuit 10 ani să combatem teza elaborată și difuzată de către anumiți reprezentanți ai FSN, precum că revoluția, în România, a izbucnit abia când s-a constituit FSN (în seara zilei de 22.12.1989), până atunci existând doar o revoltă. Întrebarea noastră, într-un asemenea context, a fost: cine l-a eliminat de la putere pe fostul dictator N. Ceaușescu, revoluția sau revolta ?** Doresc să mă refer și la un alt aspect pe care îl consider fundamntal și determinant, **legat de conducerea Armatei, în sensul că nu se cunoaște încă, deplin, de ce a fost schimbat generalul Gușă, precum și de ce a apărut generalul Militaru? De asemenea cum și de ce a devenit generalul Stănculescu comandant al Armatei ?** Mai remarc și un fapt deosebit pe care l-a semnalat aici Dumitru Dincă și anume că **în: 21.12.1989, la baricada de la hotelul Intercontinental, din București, un grup de revoluționari au vrut să înființeze la nivelul capitalei: Frontul Democratic Român, care este adevărata formațiune politică care a transformat revolta timișoreană în revoluție, și care avea legitimitatea revoluționară necesară, dar care nu a fost recunoscut, ca atare, de către FSN, atunci când a confiscat practic puterea de stat, la București, neincluzând, în cadrul său, pe reprezentanții Frontului Democratic Român, de la Timișoara, și nici pe cei care au înfăptuit revoluția la Cluj, Brașov și în alte orașe importante.** Dacă Comitetul de inițiativă al Frontului Democratic Român s-a format, la Timișoara, făcându-se apel la reprezentanții întreprinderilor, prezenți în Piața Operei (Piața Victoriei de astăzi), care au declanșat marea demonstrație de protest, din data de: 20 decembrie (similară, ca fenomen social, cu marea demonstrație de protest, din data de: 22 decembrie, de la București) să trimită reprezentanți, pentru că meritul era al lor, nu același lucru s-a întâmplat la București, în Piața Palatului, atunci când s-a constituit Consiliul Frontului Salvării Naționale. Martori îmi sunt colegii din Timișoara că nu am dat nici un telefon ca să-mi chem prietenii sau cunoscuții, deși simțeam o mare nevoie să am în apropiere persoane cunoscute, pentru a ne susține reciproc, în vederea includerii lor în Comitetul de inițiativă pentru constituirea FDR. Menționez că, în cadrul unei casete TV înregistrate cu evenimente care s-au produs la constituirea Consiliului FSN, în clădirea fostului CC-PCR, Ion Iliescu întreabă, la un moment dat, cum s-a denumit formațiunea politică care s-a constituit la Timișoara, și primește răspunsul respectiv, la care se remarcă însă intervenția hotărâtă a generalului Nicolae Militaru de a constitui Frontul Salvării Naționale (despre care a afirmat în mod fals și subversiv că exista de 4 ani) și nu Frontul Democratic Român, demonstrând astfel că ceea ce doreau inițiatorii FSN nu era o continuare a revoluției, începută la Timișoara, ci o acțiune proprie, având ca obiectiv principal confiscarea puterii de stat, de către o grupare de oameni (unii dintre ei

fiind reprezentanți ai fostelor structuri politice și represive ale vechiului regim, sau chiar reprezentanți conspirați ai unor puteri străine), în detrimentul celor care au organizat, declanșat și înfăptuit revoluția până atunci. S-a creat astfel o falie între Timișoara și București, care s-a extins ulterior, polarizând determinant, din punct de vedere politic, societatea românească și care a contribuit la deturnarea, în timp, a obiectivelor revoluției (așa cum au fost ele formulate în primul document revoluționar fundamental: Proclamația Frontului Democratic Român, dată publicității la Timișoara, în data de: 21.12.1989 și difuzată în întreaga țară), de către structuri politicianiste clientelare, care s-au grupat în partide politice, bazate însă nu pe doctrine politice specifice, ci pe interese clientelare specifice, aducând România în starea de criză generală, în care se află în prezent. **Vă prezint cu acest prilej cartea: „Rolul Frontului Democratic Român în cadrul Revoluției române din decembrie 1989, apărută la Timișoara, la editura ArtPress, 2006, și o recomand tuturor celor interesați de ce s-a întâmplat la Timișoara, în acea perioadă.** Mai vreau să demistific aici și o altă opinie, mai bine spus o gafă istorică, comisă de președintele actual al României, care, în Parlamentul României, a declarat că documentul fundamental al Revoluției române din decembrie 1989 este Proclamația de la Timișoara. Asta dovedește că, de fapt, d-lui nu știe ce s-a întâmplat atunci și acolo, confundând proclamațiile. Există două proclamații date la Timișoara, prima este cea a Frontului Democratic Român, iar cea de-a doua este a Societății Timișoara, dată în: 15.03.1990. A proclama înseamnă a-ți asuma o contestare, sau o afirmare, dar pentru care este necesară asumarea unui risc existențial, de regulă prin sfidarea și nerespectarea unei legislații, considerate potrivnice intereselor populației. **Așa-zisa proclamație de la Timișoara, a Societății Timișoara, este un document important, dar care, până la urmă, nu s-a dovedit a fi o proclamație autentică, ci doar o: Declarație de intenții.** Cei care au proclamat-o nu au avut și tăria necesară, respectiv curajul de a o duce la îndeplinire. Îmi probez argumentația cu următorul exercițiu de imaginație, pe care vi-l propun: ce s-ar fi întâmplat dacă, la Timișoara, cei care au dat respectiva “proclamație”, ar fi declarat public: „În Timișoara nu vom admite alegeri generale, decât prin impunerea fermă a lustrației, ca o formă de cenzură electorală” Nu s-a întâmplat așa, deoarece sprijinul politic și civic de care dispuneau proclamatorii s-a diminuat considerabil și chiar determinant, prin constituirea Consiliului Provizoriu de Uniune Națională (CPUN), fapt care a mutat interesul partidelor politice, în special a celor istorice, spre fenomenul respectiv, iar **ceea ce s-a dorit a fi: Proclamația de la Timișoara, s-a transformat, de fapt, în: Declarația de intenții de la Timișoara.** Tot un fenomen similar s-a petrecut și cu alte așa-zisele proclamații (de la: Cluj, Vaslui, Brașov), care, de fapt, tot nu au reprezentat decât niște fenomene civice epigonice, față de **cele două proclamații adevărate, post revoluționare, care au fost: Proclamația Frontului Democratic Român, precum și Proclamația Frontului Salvării Naționale.** În Timișoara, în prezent, în Piața Libertății, este afișată public, prin grija Primăriei, așa zisa: Proclamație de la Timișoara (a Societății Timișoara), căreia i s-a asociat și o stradă centrală, care îi poartă și numele, deși locul acesteia, precum și numele acesteia, ar trebui preluate, de drept, de către Proclamația Frontului Democratic Român, pe care o consider singura și adevărata proclamație fundamentală a Timișoarei, dată publicității în data de: 21.12.1989, ca primul document fundamental al Revoluției române din decembrie 1989.

Lorin Ioan Fortuna